

WITTENBERG, BRESSOL DEL PROTESTANTISME. A sota, a l'esquerra, un gravat de la ciutat alemanya de Wittenberg del 1536, deu anys abans de la mort de Luter. A l'església del castell d'aquesta ciutat de Saxònia –a sota, a la dreta, una imatge actual– el monjo agustí Martí Luter va penjar, el 31 d'octubre del 1517, les 95 tesis que van originar la Reforma protestant, que tindria grans conseqüències en àmbits molt diversos.

LA BÍBLIA I RES MÉS. El 1534, Luter va publicar la Bíblia completa en alemany, de la qual van fer-se més de 350 edicions, totals o parcials, en vida seva. A la pàgina del costat en trobem un exemplar, i a la dreta, un quadre que representa Luter cremant la butlla papal que van concedir-li l'any 1520.

→ sència exclusiva. L'opció per les llengües vives, parlades per la gent, era també una forma d'allunyament del poder romà i de diferenciació d'aquest, a partir de la pròpia afirmació idiomàtica.

El 1534, Luter publicà la Bíblia completa en alemany, de la qual sortiran, en vida seva, un milió d'exemplars en més de 350 edicions, totals o parcials, i aportà a aquest idioma la màxima plasticitat i capacitat expressiva, claredat i comprensibilitat. L'alemany, l'anglès, el francès, l'italià, el suec, l'holandès, el finès, el danès, el txec, el polonès, l'espanyol, l'eslovè, el basc i l'occità deuen molt a les versions

de les escriptures fetes pels respectius reformadors a cadascun d'aquests idiomes, ja que en van ser un factor determinant de modernització i de fixació d'un model de llengua literària. La versió catalana coneguda com a *Bíblia valenciana*, de Bonifaci Ferrer, fou la tercera traducció a una llengua vulgar, després de l'alemany i l'italià, però la Inquisició en féu desaparèixer la versió completa.

Facilitant la lectura de textos sagrats en les llengües vulgars i posant-los a disposició de tothom, aquests perdien el caràcter de secret o monopoli, reservat als clergues i la gent lletrada. A més, el

lector podia comprovar com les escriptures no esmentaven ni els sants, ni el purgatori, ni el culte a la Verge o a les imatges, ni la veneració de relíquies, entre altres referents catòlics habituals.

Luter, amant de la música i que havia après a tocar el llaüt i la flauta, es proposava que els himnes no quedessin reduïts al culte sinó que, amb naturalitat, poguessin ser cantats en l'activitat quotidiana per l'assemblea dels fidels. És així com, gràcies a la Reforma, la himnologia esdevindrà tot un gènere literari, una veritable especialitat i la música una lloança a Déu. Amb els segles, l'alacantí Joan

➕ ELS 10 PRECEPTES DELS PROTESTANTS

1 Reivindicació de la Bíblia com a única autoritat religiosa i fonament de la fe cristiana, amb el refús a la figura del papat com a autoritat religiosa terrenal.

2 Crítica a la mundanitat i opulència de la jerarquia de l'Església catòlica i, alhora, vindicació del retorn a l'esperit evangèlic originari dels temps de Jesucrist.

3 Reducció dels set sagraments catòlics tradicionals a només dos: el baptisme i la comunió, anomenada sant sopar.

4 Rebuig de la confessió auricular dels pecats al sacerdot, així com de les indulgències, butlles, culte a les imatges, relíquies, sants i Mare de Déu.

5 Eliminació de la distinció entre clergues i laics, a partir de la doctrina del sacerdoti universal que fa tots els creients partícips del govern de l'Església.

6 Negació de l'existència del purgatori com a lloc de trànsit o purificació, així com de la presència física real del cos de Crist a l'hòstia.

7 Supressió de la vida monàstica i del celibat obligatori, amb la consegüent llibertat de casament per als pastors o ministres del culte.

8 Relació personal directa del creient amb Déu, sense necessitat de cap mitjancer, ja siguin clergues o la Mare de Déu o els sants, com a intercessors.

9 Lectura i interpretació individual de les escriptures en la llengua pròpia i ús regular d'aquesta en el culte, la pregària, el cant i la predicació.

10 El resum doctrinal del protestantisme, per al qual la salvació únicament arriba mitjançant la fe, i no a través de les obres, pot resumir-se en aquesta fórmula clàssica: *Solus Christus, sola scriptura, sola fides, sola gratia, soli deo gloria* (és a dir, "només Crist, només l'escriptura, només la fe, només la gràcia, només la glòria a Déu").

➕ PER QUÈ NO ARRELÀ MÉS EL PROTESTANTISME?

Les dificultats van obeir més a factors culturals i polítics que religiosos. La Inquisició perseguí fins a la mort tota dissidència religiosa, d'acord amb una monarquia que conqueria Amèrica per a l'església de Roma, els representants de la qual no duïen aquí un model de vida tan degradat com en altres indrets. El clima mediterrani afavoria una religiositat d'exhibició pública (processons, romeries, rosaris de l'aurora, etc.), als antípodes de l'austeritat del protestantisme, el qual rebutjava el culte als sants i Mare de Déu als quals van lligades les festes majors i, fins i tot, tants noms de pobles i ciutats. Era, doncs, un canvi massa brusc. Les escriptures en català i els grans textos dels reformadors no han arribat a la nostra llengua fins a la dècada dels 90 del segle passat, de manera que s'alimentava la idea que el protestantisme era una religió estrangera per als estrangers.

→ simplement, a oir missa, sense comprendre-la.

El 22 de setembre de 1521, Philipp Melancthon celebrà el que es considera primera comunió protestant, amb les dues espècies, fins llavors reservada només al clergat, de manera que aquesta pràctica esdevindrà un senyal d'identitat del cristianisme de la Reforma. Tres mesos després, la nit de Nadal, Andreas Rudolph Bodenstein, conegut com a *Karlstadt*, deia missa amb roba normal de carrer, celebrava un servei de comunió amb copa i pa corrent, fent beure vi de la copa i menjar pa als laics assistents, alhora que hi llegia en llengua alemanya els passatges de l'Evangelí, en comptes d'emprar el llatí com era habitual.

L'abril de 1529, la *dieta* o parlament d'Espira (Alemanya) veu com diversos prínceps electors i catorze ciutats alemanyes, partidaris de les tesis luteranes, *protesten* davant les pretensions de l'emperador Carles d'anul·lar el dret a la lliure elecció religiosa a cada territori, tal com la mateixa dieta havia aprovat tres anys abans. De llavors ençà, els partidaris de la Reforma iniciada per Luter són coneguts arreu com a *protestants*. ●

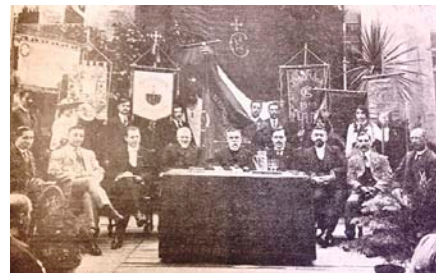
La Reforma als Països Catalans

Aran, Andorra i la Catalunya Nord van ser les vies a través de les quals la Reforma protestant va penetrar al nostre país. En primera instància, el moviment va tenir més incidència al País Valencià que no a Catalunya.

Reportatge de Josep-Lluís Carod-Rovira, director de la càtedra UPF sobre Diversitat Social i autor d'«Història del protestantisme als Països Catalans» (Tres i Quatre).

Les idees de Luter van penetrar al país a través de la frontera (Aran, Andorra i Catalunya Nord), els intercanvis comercials (marxants procedents de països protestants, impressors, operaris i tècnics de la indústria), la immigració (sobretot la procedent del nord de les Corberes), les estades a l'estranger per estudis o feina (alguns s'hi hauran d'exiliar), els ports de mar (vaixells que introduïen literatura protestant d'amagat), els llibres (hi haurà un veritable xarxa clandestina de venda de llibres protestants) i el bandolerisme d'origen occità.

L'alçament popular conegut com a Germanies que, el 1519, esclata a València i a Mallorca, amb alguns aldarulls a Catalunya, i que s'allargarà durant quatre anys, és integrat per artesanat urbà, gremis tèxtils i pagesia, sectors socials molt sensibles a la Reforma a Flandes, França i Itàlia. Se sap que, entre els rebels locals, van circular els escrits de Luter i el setembre de 1521, a València, ja hi confiscaven llibres prohibits del monjo alemany. Nou anys després, els inquisidors reben ordres perquè estiguin atents a les obres d'autors alemanys no coneguts que escriguin sobre teologia, dret i

Francesc de Paula Ruet —esquerra— i Antoni Vallespinosa —centre— són dos dels principals referents protestants al nostre país. A la dreta, convenció d'Esforç Cristià a Sabadell (1917), amb el pastor Antoni Estruch, amb barba, al centre.